

Banebrytende forskning i Forskningsrådet

Møte med forskningskomiteen, UiB, 05.03.2025

*Benedicte Løseth, Områdedirektør
Petter Helgesen, Avdelingsdirektør
Forskningsrådet*

Vår rolle er å gjøre den beste
forskningen og innovasjonen mulig

Forskningsrådet arbeider for et samfunn der
forskning blir skapt, brukt og delt.

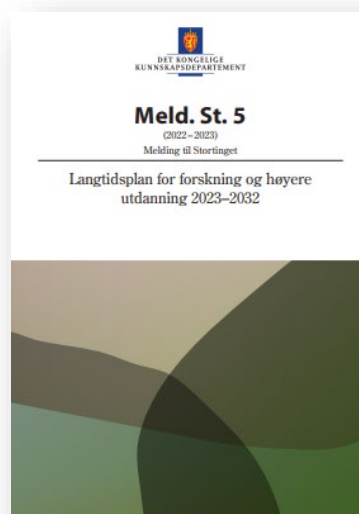
Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032

▪ De overordnede målene er:

- styrket konkurransekraft og innovasjonsevne
- miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft
- høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning

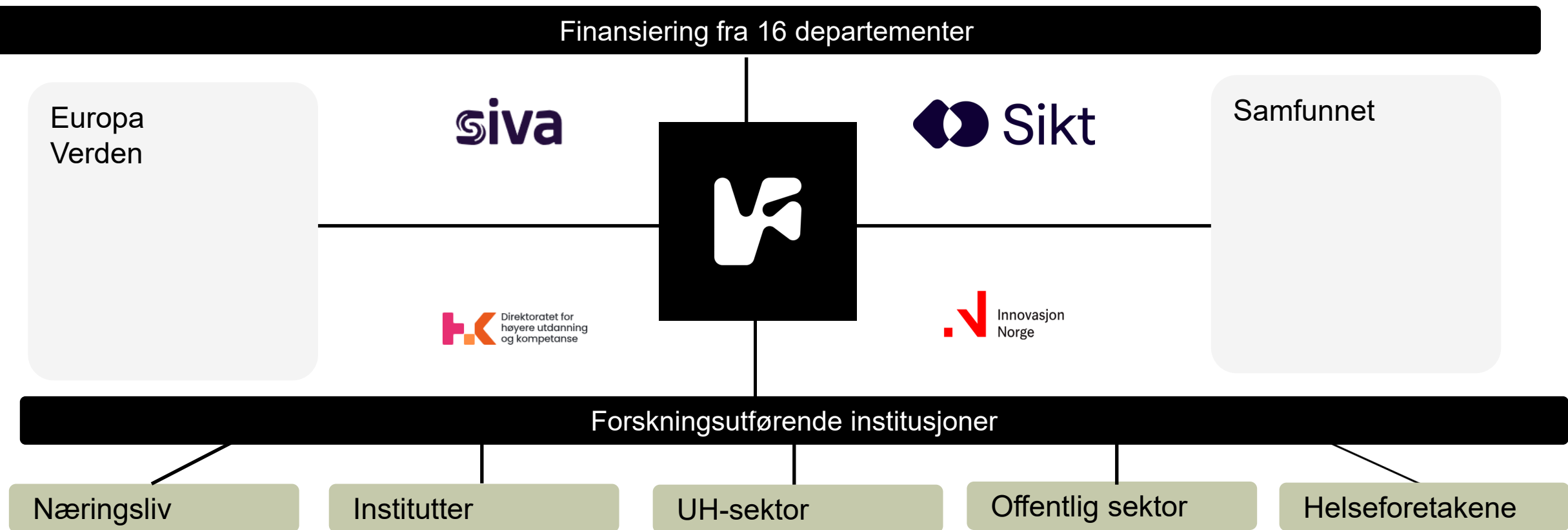
De tematiske prioriteringene er:

- hav og kyst
- helse
- klima, miljø og energi
- muliggjørende og industrielle teknologier
- samfunnssikkerhet og beredskap
- tillit og fellesskap

Forskningsrådet koordinerer

Forskningsrådets oppgaver

Investering

12 milliarder kroner utbetalt til forsknings- og innovasjonsprosjekter på vegne av alle departementer.

Vår oppgave er å sikre at vi investerer i de beste forsknings- og innovasjonsprosjektene.

Rådgivning

Vi er myndighetenes viktigste rådgiver på FoU-området, og gir råd til alle departementer, og identifiserer forsknings- og innovasjonsbehov

Dialog

Vi skaper møteplasser og dialog mellom forskere, næringsliv, offentlig forvaltning og andre brukere av forskning

Oppdrag

Strategiske oppdrag
- bestillinger fra departementene på særskilte områder, med egen finansiering - betalte oppdrag fra andre Vertskapstjenester

Hva krever dette av oss?

‘Vi skal i samarbeid med sektoren sikre fundamentet – den grunnleggende forskningen’

‘Forskningsrådet spiller en viktig rolle for at forskningssystemets viktigste ressurs – forskerne selv – skal kunne utvikle sine ideer og ambisjoner og fremskaffe ny kunnskap i sine forskningsmiljøer. Forskning av høy kvalitet styrker Norges kunnskaps- og kompetanseberedskap og flytter grensene for hva vi vet, forstår og kan få til. Forskning gir innsikt og forståelse, er en grunnleggende del av samfunnets kulturelle utvikling og bidrar med kunnskap til en opplyst samfunnsdebatt’

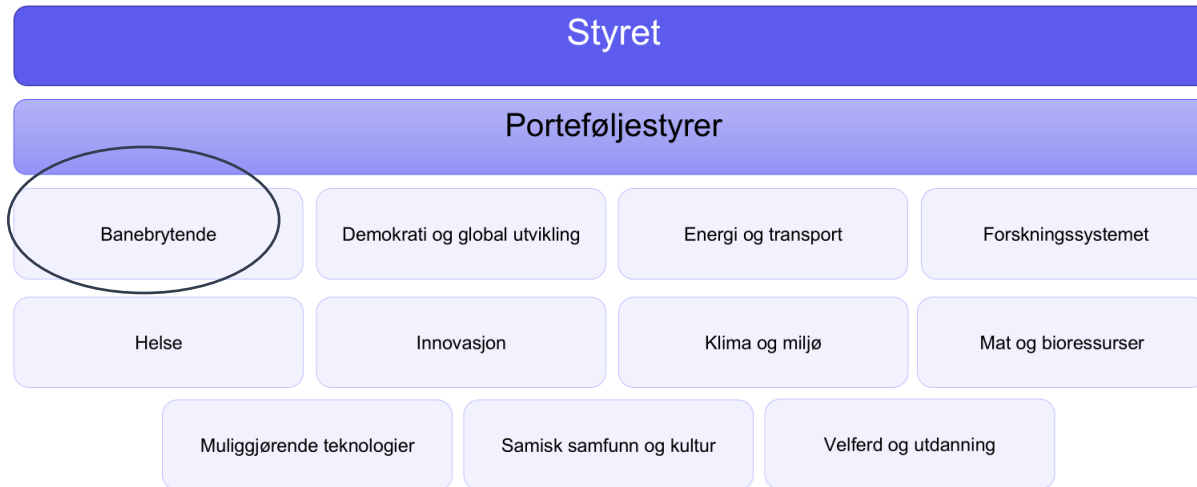

Hvordan jobber Forskningsrådet?

Forskningsrådet

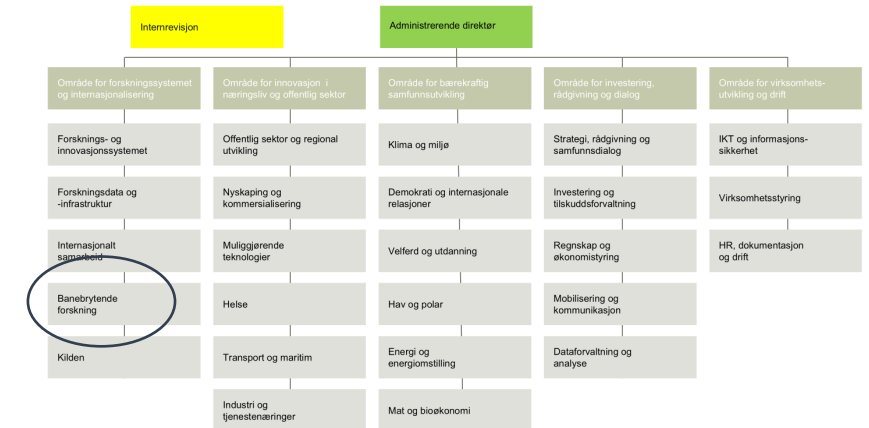
26. 01. 2025

6

01. 09. 2022

7

F Forskerforum
<https://www.forskerforum.no/fripro-kutt-d...>

Fripro-kutt: – Det er dramatisk. Veldig dramatisk!

13. jun. 2022 · NTNU-professor Magnar Bjørås' forskning har vært finansiert av Forskningsrådets Fripro-midler siden 2006. Dette er penger som skal gå til kreativ og banebrytende grunnforskning. Nå varsler Forskningsrådet kutt i årets ...

- – Med fundamental forskning bygger du stein på stein, og Norge har mange miljøer som gir veldig viktige bidrag til forskning som gir bedre løsninger og bedre behandlinger, sier Bjørås og lister opp samfunnsområder fra medisin til jordbruk.
- – Det tror jeg vi er altfor dårlige til å forklare, og det er fortvilende med det som har skjedd:

The head of the EU's most prestigious research funding body is once again campaigning to defend its autonomy

By Florin Zubaşcu

Hva betyr det for Norge og ha dette 'segmentet' – konkurranse for å fremme kvalitet, banebrytende forskning og excellence

En nasjonal konkurransearena for banebrytende forskning

Nysgjerrighetsdrevet forskning – unplanned –

Til Konkurransen bidrar til å finansiere den beste forskningen - øker kvaliteten – øker forskningsidéen og til å

Søknadsprosessen hjelper til å spisse forskningsidéen og til å formulere den skriftlig

Forskere inspireres av samtaler – forskningen er nødvendig for å møte nåværende og fremtidige samfunnsutfordringer

Fokuserer på bevisstheten om forskning eller ledende forskning

Prosjektoppfølgningen bevisst

Hvorfor – oppdraget fra KD

«Kunnskapsdepartementet har et særskilt ansvar for å finansiere grunnleggende av høy kvalitet uavhengig av fagområde. Tildelingen over denne posten skal finansiere langsiktig, grunnleggende forskning, bidra til å forbedre den vitenskapelige kvaliteten og utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet.»

Tildelingsbrev til Forskningsrådet 2025 – post 72
«Langsiktig, grunnleggende forskning»

Hva er det vi prøver å få til?

Hva - mer konkret:

- Forskerinitiert
- Banebrytende
- Ikke tematisk
- 'Unplanned'
- Nysgjerrighetsdrevet

Hvorfor er det viktig:

- Hvilke rolle har **konkurranse** som kvalitetsbygger i dette?

Hvordan - mer konkret:

- Internasjonal forskningsfront
- Dristig og nyskapende
- Størst vekt på vurderingskriteriet – Forskningskvalitet
- Elementer av langsiktighet
- Grunnleggende forskning som bidrar til faglig fornyelse
- midler til grunnleggende og anvendte forskningsprosjekter
- Ingen krav om potensial for samfunnsmessige virkninger og effekter i prosjektene
- Potensielle vitenskapelige virkninger og effekter

Måle merverdien:

- Bygge opp mer tilgjengelige analyser av impact.
- Hvordan bidrar det til forskerkarrieren?
- På hvilke måte bidrar dette til faglig fornyelse?
- Hvilken samfunnseffekter – løsninger, kunnskap som ble tatt i bruk, policybruk – annet.
- Øke statusen og interessen (enda mer)
- Forskningskvalitet S og F type..

Prioriteringer i porteføljeplanen for Banebrytende forskning

Mål 1:

Porteføljen skal bidra til flere verdensledende forskningsmiljøer

Mål 2:

Forskningsmiljøene innenfor porteføljen utfører langsiktig, grunnleggende forskning som bidrar til å flytte forskningsfronten

Mål 3:

Kunnskap, funn og resultater fra banebrytende forskning skal deles og tas i bruk

Forskningsrådet

Porteføljeplan

Gjelder fra 2025

Banebrytende forskning

Prioritering 1: Porteføljestyret vil innrette porteføljen slik at den bidrar til flere verdensledende forskningsmiljøer

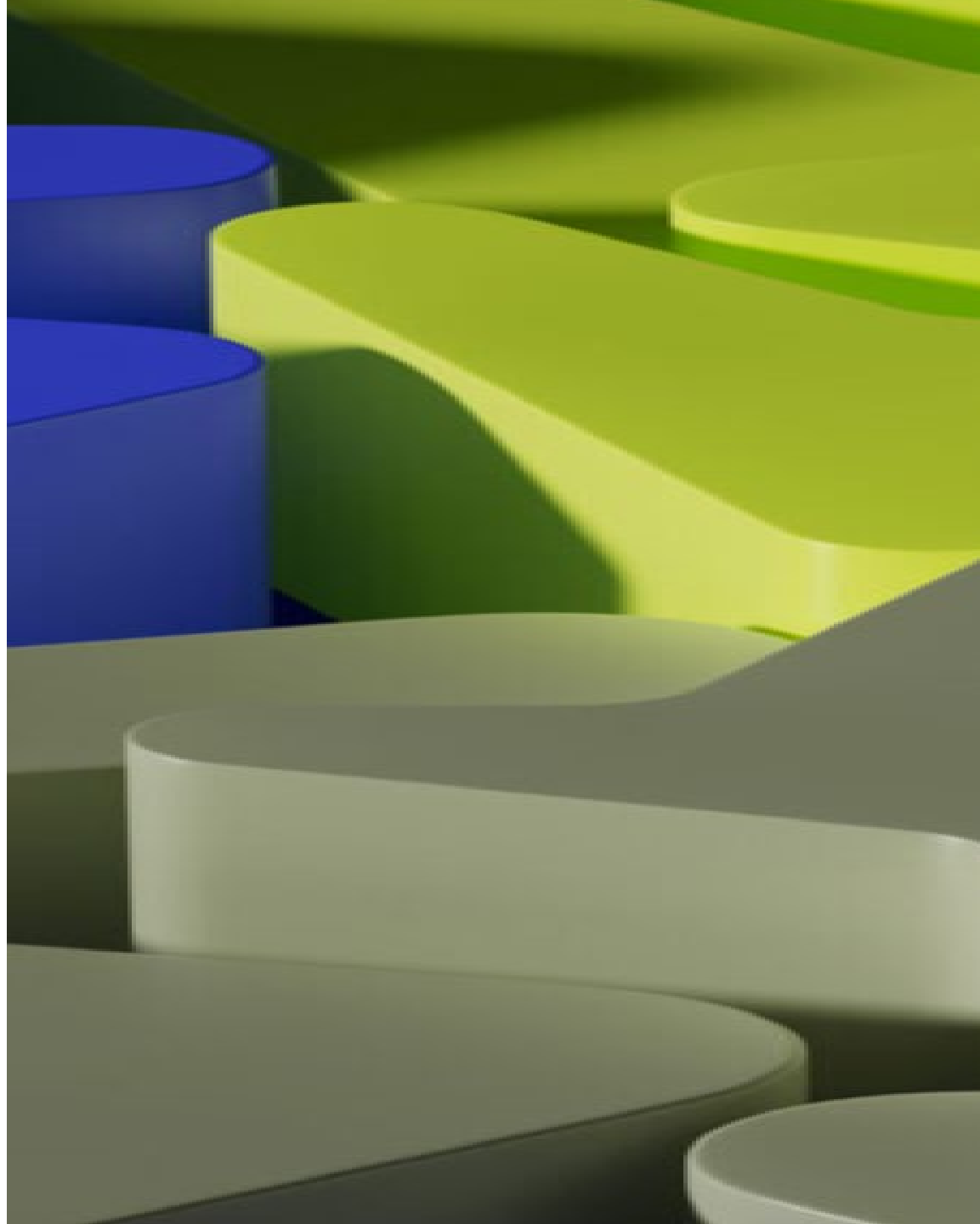
Prioritering 2: Porteføljestyret vil fremme spesielt nyskapende forskningsideer

Prioritering 3: Porteføljestyret vil stimulere til internasjonalt forskningssamarbeid

Prioritering 4: Porteføljestyret vil løfte fram lovende talenter

Prioritering 5: Porteføljestyret vil legge til rette for at forskning tas i bruk

Prioritering 6: Porteføljestyret vil stimulere til fagutvikling

Stor satsing på banebrytende
forskning i 2025!

Engasjement, forståelse, tillit – interesse!

Nysgjerrige Norge (episode 1): Folks syn på rettferdighet Kristopher Schau snakker med Alexander Wright Cappelen og Bertil Tungodden i FAIR.

Nysgjerrige Norge (episode 2): Hjernens indre regler. Kristopher Schau besøker Edward og May-Britt Moser. Hjernens sk...
Kristopher Schau besøker Edward og May-Britt Moser. Hjernens sk...

Podkast: Nysgjerrige Norge

Nysgjerrige Norge – en podcast serie for å vekke interesse og begeistring for banebrytende forskning

06.03.2025

Kultur Helse Miljø Samfunn Teknologi Naturvitener Podcast Nyhetsbrev

DENNE ARTIKKELEN ER PRODUSERT OG FINANSIERT AV NORGES FORSKNINGSRÅD - [LES MER.](#)

Dette aksepterer amerikanerne som en del av livet, men ikke nordmenn

Nordmenn har en lav toleranse for ulikhet basert på flaks, mens amerikanere i større grad aksepterer det som en del av livet. Nye studier viser oppsiktsvekkende store kulturelle forskjeller på hva som defineres som rettferdighet

Kristopher Schau møtte forskerne til utendørsintervju i Bergen sent i november. (Foto: Moose Media)

Andreas Kjensli Knudsen
PRODUSENT

Norges forskningsråd

PUBLISERT 03.02.2025 - 17:00

Hva er rettferdighet? Spørsmålet kan virke enkelt. Men dette er tema for noen av de mest spennende eksperimentene ved forskningssenteret FAIR på Norges Handelshøyskole (NHH) i Bergen.

- Portrettserie på 12 episoder med norske, fremragende SFF forskere med Kristopher Schau som programleder
- Heltene i disse programmene er forskerne selv. Vi blir kjent med deres forskning og hvordan den kan påvirke de som hører på.
- Dette er prosjekter og sentre hvor forskningen kan komme befolkningen til gode og som folk kan la seg inspirere av å høre om. Inspirasjon som kan gjøre dem *optimistiske* og ikke dystopiske, *opplyste* og ikke forvirret, *underholdt* og ikke trøtte av kjedsomhet.

Styrket den nysgjerrighetsdrevne forskningen tydelig vei i Forskningsrådet!

- 30 mill. kroner til kortvarige Forskerprosjekter for å teste ut radikale forskningsidéer
- 160 millioner kroner til toppforskere – store Forskerprosjekter for å utvikle verdensledende forskningsmiljøer
- 30 millioner kroner for å ta banebrytende forskning i bruk
- 60 millioner kroner for å stimulere til flere verdensledende forskningsmiljøer og til å øke antall søknader til ERC
- 100 millioner kroner til oppfølging av fagevalueringer
- Sammen vil disse tiltakene gi den nysgjerrighetsdrevne forskningen en tydelig vei i Forskningsrådet helt fra den grunnforskningen over i samfunnsinnovasjon og kommersialisering.

Terje Lohndal (Leder)
Annette Bayer
Marianne Fyhn
Cathrine Holst
Inge Jonassen
Rasmus Larsen
Barbara van Loon
Tine Uberg Nærland
David Budtz Pedersen
Marie Rognes
Inger Skjelsbæk
Magne Olav Sydnes
Jarle Trondal

Gir en halv milliard ekstra til banebrytende forskning

En halv milliard kroner mer i det utvalgte av de verdensledende forskningsmiljøene som forskningsrådet støtter via toppforskere, der forsknings- og høyere utdanningsminister Signe Nordal.

Hvordan samarbeidet godt om de 5 nye tiltakene?

06.03.2025

- 1. 30 mill kr til Radikale forskningsideer**
 - 1-2 mill. kr/prosjekt
 - Ved oppstart for forskere i tidlig karriere
- 2. 160 mill kr til toppforskere (stort forskerprosjekt)**
 - Minst 2 forskere skal samarbeide
 - Prosjektleder: 6+ år etter PhD
 - 15-40 mill. kr/prosjekt og 4-8 år varighet
- 3. 30 mill til å ta banebrytende forskning i bruk**
 - Legges inn i utlysning for kvalifisering og verifisering
 - Øremerker midlene til søknader med resultater fra SFF, FRIPRO, ERC, MSCA
- 4. 100 mill til oppfølging av fagevalueringer**
 - Nettverkstiltak og forskerskoler
 - Gjelder EVALNAT, EVALMIT, EVALBIOVIT, EVALMEDHELSE
- 5. 60 mill til å stimulere til søkning til ERC**
 - Finansiere to norske søknader som har fått A, men ikke finansiering fra ERC
 - Starting og Consolidator Grant

FORSKNING

Gir en halv milliard ekstra til banebrytende forskning

— For Arbeiderparti-regjeringen er det avgjørende at våre verdensledende forskningsmiljøer ser fremover og utover våre landegrenser, sier forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland.

Utlysning av nye SFF i 2025 med oppstart i 2027/28

Centers of Excellence-V 2023–2033

- Humaniora og samfunnsfag
- Medisin og biologi
- Naturvitenskap og teknologi

iC3
Centre for ice, Cryosphere,
Carbon and Climate

CAC
Centre for Algorithms
in the Cortex

BCEPS+
Bergen Centre for
Ethics and Priority
Setting in Health

CDN
Center for Digital
Narrative

UiB

NTNU

UiO

CREATE
Centre for Research on
Equality in Education

PRIMA
Precision Immunotherapy
Alliance

CRESCO
Centre for Embryology and
Healthy Development

PHAB
Centre for Planetary Habitability

Integreat
The Norwegian Centre for
Knowledge-driven Machine Learning

Centers of Excellence-V 2023–2033

FRIPRO i 2025:

- Det lyses ut midler til FRIPRO's tre ordinære varianter i 2025
- Beløpsgrensene for **mobilitet** og **Tidlig karriere** er justert opp og vurderer beløpsgrense for **Erfarne**

Utlysning	Prosjekleders erfaring	Prosjekt-varighet	Støtte-grense
Treårig Forskerprosjekt med internasjonal mobilitet	0*-7 år	3 år**	4,7-5,6
Forskerprosjekt for tidlig karriere	2-7 år	3-4 år	4-10
Forskerprosjekt for erfarne forskere	6+ år	3-8 år	4-12

*Kan søke så snart man har sendt inn PhD-avhandling

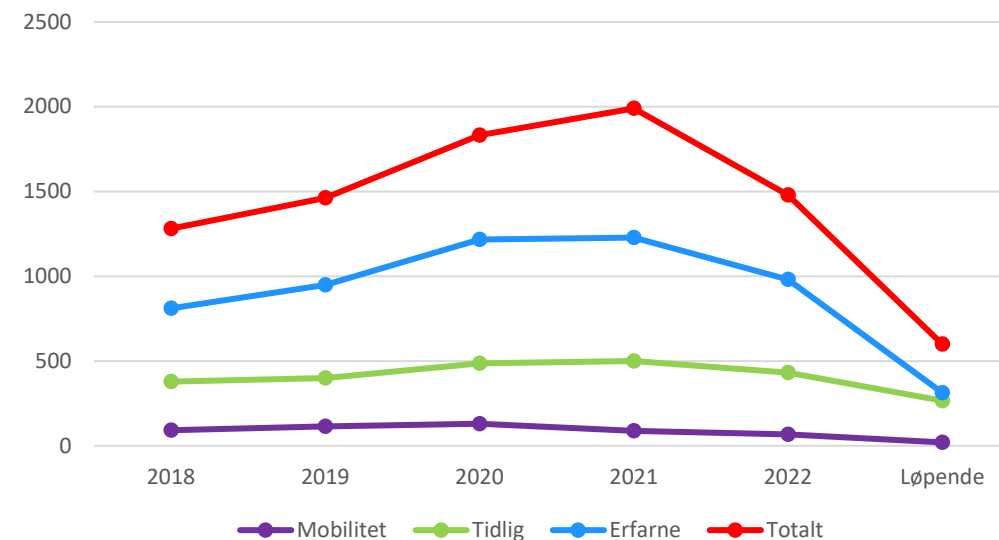
**2 år i utlandet + 1 år i Norge

Løpende søknadsmottak og –behandling i FRIPRO

Antall søknader har gått ned
– og innvilgelsesprosenten opp

Nedgang i søknadsmasse fra tidligere år

- 2018-2022: 1200-2000 FRIPRO-søknader per år
→ 5-10 % innvilgelse
- *Løpende*: 611 *mottatte* søknader, 394 *behandlede*
→ 21 % innvilgelse

2021 totalt inkluderer 174 søknader om Stort, tverrfaglig forskerprosjekt.
2023 omfattet kun utlysning av Forskerprosjekt for unge talenter (nå tidlig karriere) og er utelatt fra grafen (417 søknader).

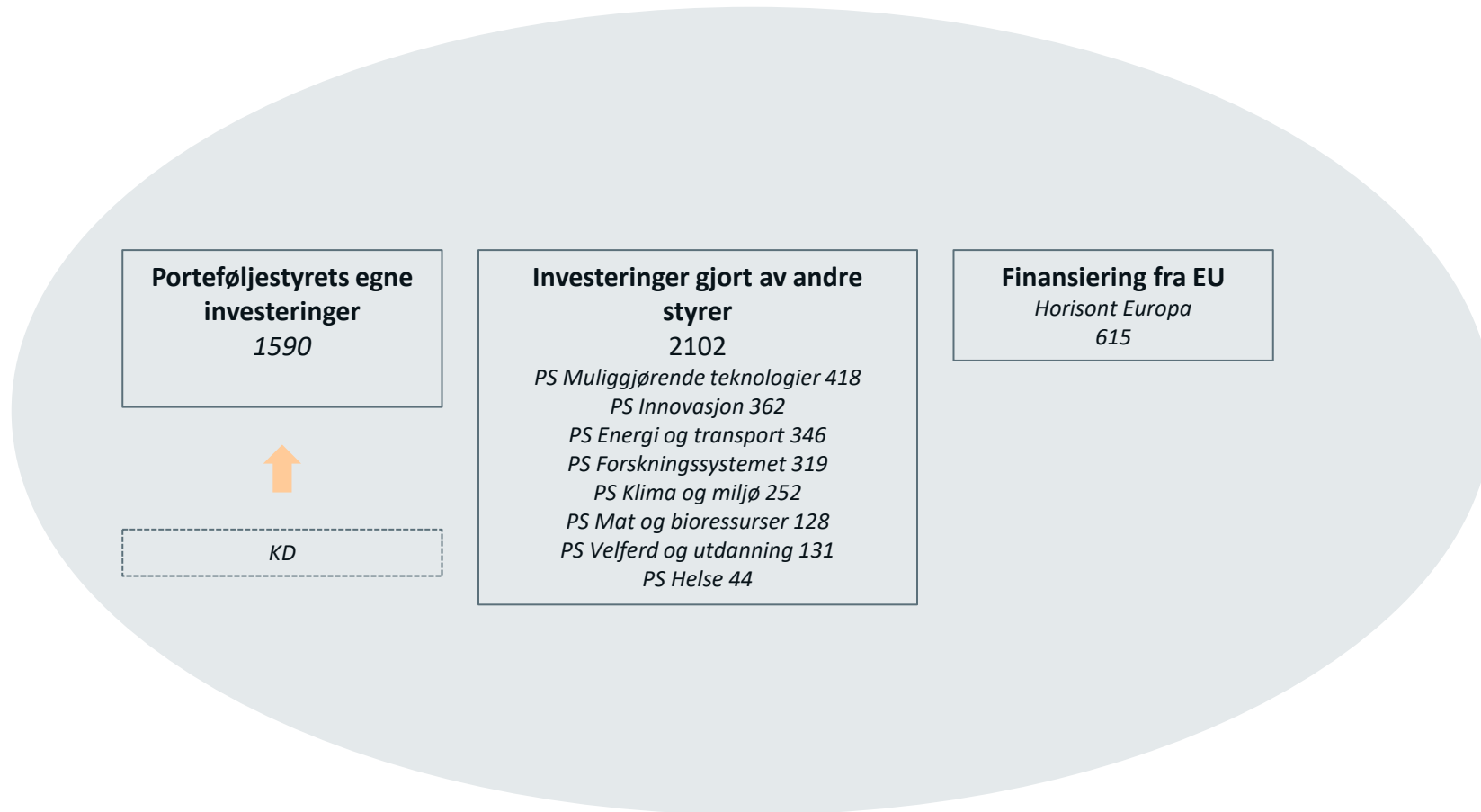
Suksessraten var 21 % i 2024

Karrieretrinn	Kvalifiseringsandel = innvilgelsesprosent
Mobilitet	24 %
Tidlig karriere	16 %
Erfarne forskere	36 %
<i>Totalt</i>	<i>21 %</i>

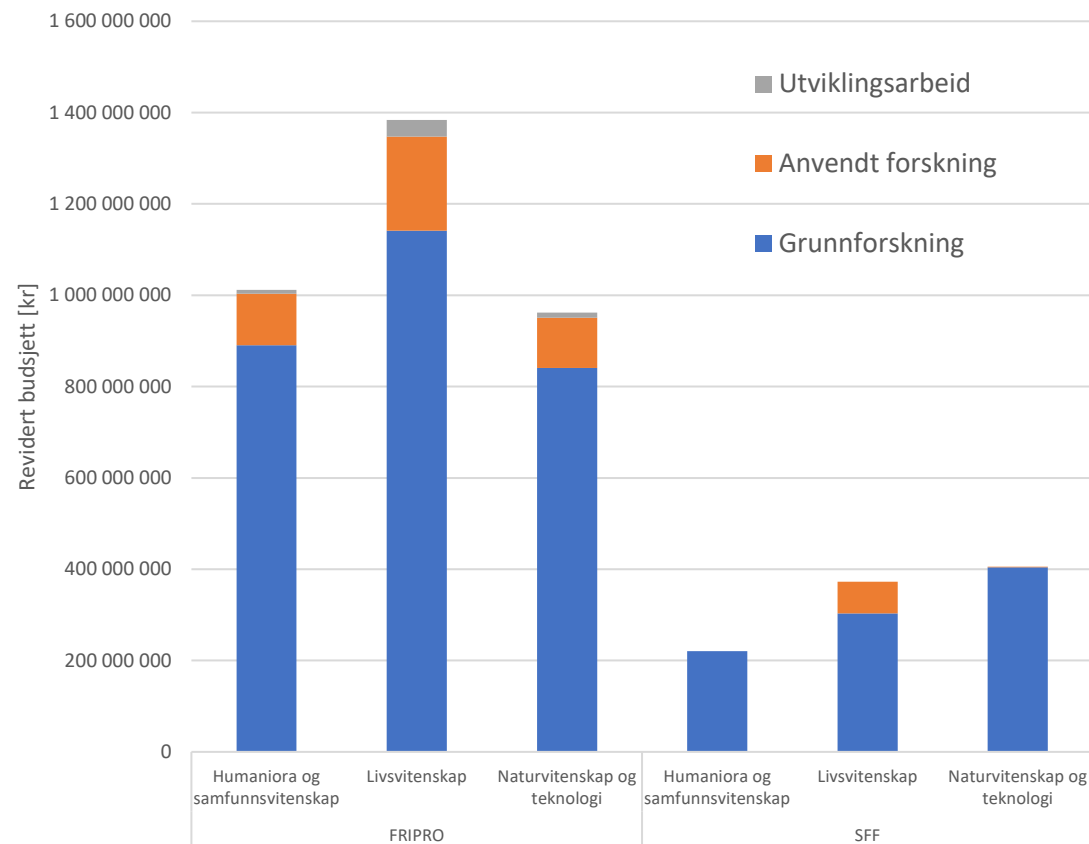
Lavest kvalifiseringsandel blant søkere om *tidlig karriere*.
Størst potensial for økt suksessrate ved bedre støtte fra søkerinstitusjon.

Fagfellegruppe	Kvalifiseringsandel = innvilgelsesprosent	
1 – humaniora	23 %	20 %
2 – samfunnsvitenskap	18 %	
3 – nevrovitenskap og mental helse	16 %	20 %
4 – human livsvitenskap	22 %	
5 – biologi	20 %	
6 – fysikk og kjemi	34 %	23 %
7 – geo- og ingeniørvitenskap	15 %	
8 – matematikk og ikt	21 %	
<i>Totalt</i>	<i>21 %</i>	

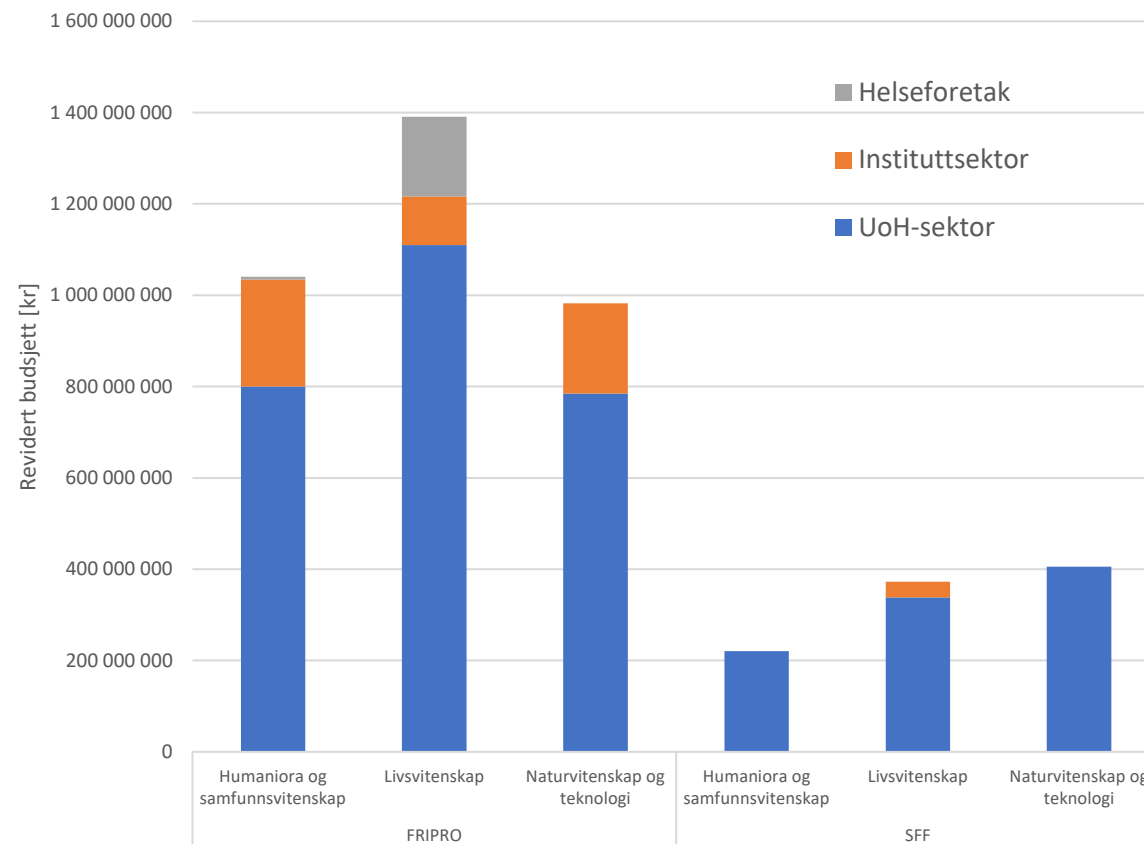
Forskningsrådets portefølje innenfor Banebrytende forskning (utbetalinger i 2023 i mill. kr)

Banebrytende forskning finansierer i hovedsak grunnforskning/UoH-sektor

Samlet for årene 2020 til 2022

Samlet for årene 2020 til 2022

Dialog, innspill, samarbeid fremover

- Mer interesse for banebrytende forskning
- Banebrytende som 'tema'
- Viktig mulighet og rammevilkår for norske forskningsmiljøer
- Banebrytende er mer enn FRIPRO
- Utvikling – hva blir viktig fremover?

- Erfaringer etter omleggingen av FRIPRO

- Samarbeid om å realisere de nye tiltakakene under Banebrytende forskning!

Idékraft verden trenger

